

HAVE YOU BEEN SLAPPED?

Av Joel Eriksson¹

Att bli indragen i en rättsvist i USA är mycket kostsamt och som en konsekvens finns det aktörer med stora ekonomiska resurser som inte drar sig för att missbruka civilprocessen, t ex för att skrämma misshagliga parter till tystnad. Denna typ av ogrundade stämningar kallas SLAPPs – Strategic Lawsuits Against Public Participation – och ett flertal amerikanska delstater har numera en Anti-SLAPP-lagstiftning. När det svenska dokumentärfilmbolaget WG Film skulle premiärvisa sin film Bananas! i Kalifornien blev de stämnda för förtal av fruktföretaget Dole Food Company och använde sig då av ovannämnda skyddsreglering. Författaren reder i texten ut vad som hände i Dole v WG Film samt vad Anti-SLAPP innebär.*

I. INLEDNING

Titeln på den här texten är en fråga allt fler svarande i amerikanska tvistemål måste förhålla sig till. Det handlar om att parter med stora resurser använder sig av domstolsprocessen för att oskadliggöra och tysta misshagliga aktörer. Någon gång ibland hör man även i Sverige att en käre användare använder sig av processtaktiken “stäm, skräm och förliks” med betydelsen att man blåser upp sina krav i stämningsansökan för att på så sätt slå två flugor i en smäll. Dels vill man skrämman svaranden och göra densamme införstådd med de eventuella konsekvenserna av en fullskalig tvistemålsförhandling, med allt vad denna skulle kunna innebära avseende tidsåtgång och kostnader. Dels vill man, som en förlängning av detta, när man har “mjukat upp” motparten med hot om en domstolsförhandling, få till en fördelaktig förlikning.

Denna typ av processtaktik är knappast vare sig ny eller exklusiv för något specifikt land. Däremot talar man i USA om en i samhället utbredd “fear of litigation” som på ett allvarligt sätt hämmar den fria företagsamheten i stort. Problemet innebär helt enkelt att olika aktörer i exempelvis företagsvärlden blir onödigt försiktiga på grund av en rädsla för att bli indragna i extremt kostsamma rättsliga tvister. “Fear of litigation” innebär alltså något mer och större än processtaktiken “stäm, skräm och förliks” och är snarast att se som ett allmänt problem för det amerikanska rätts- och affärslivet.²

¹ Doktorand i processrätt vid Juridiska fakulteten, Lunds universitet.

² Ett annat begrepp som används är “legal fear”. För några olika perspektiv på detta, se Kurer, Peter, The legal nation, 26 International Financial Law Review, 2007, s. 34-37; Taylor JR., Stuart och Evan, Thomas, Lawsuit Hell: How Fear of Litigation is Paralyzing Our Professions, Newsweek, 15 Decem-

En konsekvens av "fear of litigation" är den aggressiva processtaktiken att stämma en resurssvagare part enbart för att tysta densamme. Denna typ av processuell strategi kallas i USA för att man gör sig skyldig till en Strategic Lawsuit Against Public Participation (SLAPP). Problemet med SLAPP-stämningar anses så stort att lagstiftaren i exempelvis delstaten Kalifornien i början av 90-talet införde en processuell skyddslagstiftning med innebörden att en svarande som anser sig ha blivit utsatt för en SLAPP kan ansöka om ett speciellt Anti-SLAPP-förfarande där den svagare partens rättsskydd på olika sätt tillvaratas i högre utsträckning än vid en vanlig tvistemålsförhandling.³ Man måste inte heller vara amerikan för att råka ut för en SLAPP, utan det kan räcka med att göra en dokumentärfilm om en grupp talan mot ett amerikanskt fruktföretag för att bli stämd inför en domstol i Kalifornien. Detta var precis vad som hände det Malmöbaserade filmbolaget WG Film när de skulle premiärvisa sin dokumentärfilm *Bananas!** i Los Angeles och blev stämda av Dole Food Company (Dole). Den här texten reder ut vad det var som fick Dole att stämma WG Film, vad Kaliforniens Anti-SLAPP-lagstiftning innebär samt hur det gick i tvisten mellan Dole och WG Film.

2. BAKGRUND

Tvisten mellan Dole och WG Film har sitt ursprung i dokumentärfilmen *Bananas!** och dess innehåll. *Bananas!** handlar om tolv bananarbetare i Nicaragua som med hjälp av två Los Angeles-baserade advokater⁴ driver en grupp talan mot Dole och kemiföretaget Dow Chemical Company (Dow) gällande medveten användning av skadliga bekämpningsmedel.

2.1 TVISTEN I FILMEN – TELLEZ V DOLE

Tellez v Dole är ett minst sagt snårigt och utdraget rättsfall vars efterspel inte är avslutat ännu. Nedan följer en kortare redogörelse för de delar av målet som i huvudsak omfattas av dokumentärfilmen *Bananas!**.

Stämningsansökan i *Tellez v Dole* lämnades in vid Kaliforniens Supreme Court den 7 september 2004. I sin grupp talan hävdar tolv bananarbetare från Nicaragua att fruktproducenten Dole och kemiföretaget Dow åsamkat dem sterilitet genom användandet av bekämpningsmedlet DBCP. Bananarbetarna yrkar på skadestånd

ber, 2003; Westberg, Peter, Ta fakta på allvar – en fråga om rätt till information och rättighetsskydd, *Tvärnsnitt*, Nr 2, 2006, s. 16-19.

3 För en allmän genomgång av SLAPP i Kalifornien, se Braun, Jerome I., *California's Anti-SLAPP Remedy After Eleven Years*, 34 *McGeorge Law Review*, 2002-03, s. 731-783.

4 Juan J. Dominguez och Duane C. Miller.

och grundar sin talan på att Dole och Dow känt till att DBCP är skadligt för människor men trots detta använt bekämpningsmedlet på sina bananodlingar i Nicaragua. Man påstår vidare att Dole och Dow vare sig har informerat bananarbetarna om riskerna med DBCP eller utrustat dem med tillbörlig skyddsutrustning.⁵

Ostridigt i målet är att fabriksarbetare i USA har blivit sterila vid tillverkningen av DBCP, samt att Dole har använt bekämpningsmedlet på sina bananodlingar i Nicaragua. Däremot bestriider Dole och Dow talan med den huvudsakliga invändningen att det saknas bevis för att DBCP verkligen har orsakat sterilitet hos någon bananarbetare i Nicaragua. Man menar att mängden bekämpningsmedel varit för liten för att kunna skada människor och vidare att det faktum att kemikalien använts ute i fria luften omöjliggör skada på människor.⁶ Den juridiska knäckfrågan i målet visar sig bli vilken specifik kontakt med DBCP som innebär risker för människor. Är det vid inandning? Är det vid kontakt med huden? Dow hävdar att bekämpningsmedlet inte är skadligt om det hanteras och sprids på ett visst - säkert - sätt och Dole påstår att man vidtagit åtgärder för att säkerställa att DBCP inte skulle skada bananarbetarna. T ex genom att vattensprida ut kemikalien på nätterna, då inga bananarbetare fanns på odlingarna. Dole och Dow försöker också leda i bevis att flertalet av de tolv bananarbetarna var sterila långt innan de började arbeta på Doles bananodlingar.⁷

Domen meddelas den 5 november 2007. Juryn kommer fram till att fem av de tolv bananarbetarna har blivit sterila p g a DBCP på bananodlingarna i Nicaragua och dömer ut skadestånd på sammanlagt 5,8 miljoner dollar.⁸

Där skulle tvisten kunna vara över, men i det här fallet är det istället nu tvisten sätter fart på riktigt. Dole begär att domaren i målet ska pröva den rättsliga riktigheten i juryns dom och meddela en s k Judgment Notwithstanding Verdict (JNOV).⁹ Den 7 mars 2008 meddelar domaren en JNOV och sätter ner

5 Tellez v. Dole Food Co., No BC 312 852, 2004 WL 5535854.

6 Miller, T. Christian, Plantation workers look for justice in the North, Los Angeles Times, 27 maj, 2007. Artikeln kan läsas på <http://articles.latimes.com/may/27/nation/na-pesticide27>.

7 Balloffet, Nicole & Roblin, Stephen & Rosencranz, Armin, Doling Out Environmental Justice to Nicaraguan Banana Workers: The Jose Adolfo Tellez v Dole Food Company Litigation in the U.S. Courts, 3 Golden Gate University Environmental Law Journal, 2009-10, s. 170.

8 Balloffet & Roblin & Rosencranz, a.a, s. 170 ff.

9 JNOV innebär att en domare har rätten att meddela en dom som går emot juryutslaget om det saknas en korrekt rättslig grund för juryns beslut. Detta kallas också för judgment as a matter of law. Se t ex Garner, Bryan A. (red.), Black's Law Dictionary, 9 uppl., St. Paul 2009, s. 919 f.

skadeståndet till 1,58 miljoner dollar eftersom juryn inte följt gällande rätt på ett korrekt sätt.¹⁰ Ännu lite senare visar det sig dessutom att en av bananarbetarnas advokater, Juan Dominguez, åtminstone i viss utsträckning har använt sig av falska vittnesmål under rättegången.¹¹ Detta får Dole att överklaga domen i sin helhet och denna överklagan av målet avgörs så sent som i juli 2010, då Kaliforniens Supreme Court slutligen underkänner skadeståndet i sin helhet med motiveringen att misstankarna om vittnesförfalskningar är så omfattande att Dole och Dow inte kan försvara sig på ett rättvist sätt.¹²

Avslutningsvis kan det trots detta noteras att *Tellez v Dole* ses som något av en milstolpe i amerikansk rätt för att två amerikanska multinationella företag stäms "på hemmaplan" av utländska käranden och inte i landet där den påstådda skadan har skett. Tidigare har multinationella företag regelmässigt gjort foruminvändningar av typen *forum non conveniens* och framgångsrikt fått sina mål prövade i andra länder än USA. Ovannämnda forumregel innebär i praktiken att en domstol i kärandens hemland av den amerikanska domstolen anses som ett bättre alternativ för tvisten. Anledningen till att *Tellez v Dole* hamnade i Los Angeles Supreme Court och inte i en domstol i Nicaragua har troligen att göra med den mycket strikta DBCP-lag som Nicaragua införde 2000 och som har resulterat i ett par stora skadestånd på nästan 500 miljoner dollar för Shell, Dole och Dow. Möjligen var det därför som Dole och Dow inte invände *forum non conveniens* i *Tellez v Dole*.¹³

2.2 TVISTEN OM FILMEN – DOLE V WG FILM¹⁴

Bananas!* utspelar sig till stora delar i olika domstolar i Los Angeles och mycket av materialet är taget från Court-TV, den offentliga amerikanska TV-kanalen för rättegångar, men filmarna har också varit på plats och filmat både i Los Angeles och i Nicaragua. Förutom själva rättsprocessen följer filmen även en av bananarbetarnas advokater, Juan Dominguez – en framgångsrik skadeståndsadvokat inriktad på personskador, med smeknamnet "Accidentes".¹⁵ Bananas!*

10 Balloffet & Roblin & Rosencranz, a.a, s. 173 f.

11 Dominguez är under utredning av det amerikanska advokatsamfundet. Se Kim, Victoria och Zarembo, Alan, L.A. lawyer accused of fraud in pesticide litigation, Los Angeles Times, 5 augusti, 2009. Artikelnen kan läsas på <http://articles.latimes.com/2009/aug/05/local/me-dominguez5>.

12 Kim, Victoria, Judge throws out verdict awarding millions to Dole workers, Los Angeles Times, 16 juli, 2010. Artikelnen kan läsas på <http://articles.latimes.com/2010/jul/16/local/la-me-dole-20100716>.

13 Balloffet & Roblin & Rosencranz, a.a, s. 166 f.

14 Det korrekta juridiska namnet på rättsfallet är *Dole v Fredrik Gertten et. Al.* (Gertten är filmens regissör), men jag väljer att i denna text benämna det *Dole v WG Film* för tydlighetens skull.

15 Smeknamnet kommer från de annonser – framför allt på bussar – som Dominguez har uppsatta i Los Angeles, där han leende lockar presumtiva spansktalande kunder med orden "Accidentes

följer tvisten fram till det första skadeståndet på 5,8 miljoner dollar. Händelserna därefter, det nedsatta skadeståndet samt misstankarna om falska vittnen, behandlas i mindre utsträckning, bl a med en textinformation precis i slutet av filmen.

Bananas!* blir klar 2009 och nomineras som ett av tävlingsbidragen i dokumentärkategorin på Los Angeles Film Festival (LAFF) där den ska premiärvisas i juni 2009. Efter att Dole har sett trailern till Bananas!* på filmens nätsida agerar de kraftfullt.¹⁶ Via sitt juridiska ombud¹⁷ skickar de brev till WG Film samt till arrangören bakom LAFF och kräver att filmen ska utgå ur programmet på filmfestivalen samt att WG Film ska ta bort all information om Bananas!* från hemsidan och dessutom dra tillbaka filmen från utgivning och distribution över huvud taget. Om detta inte sker inom fem arbetsdagar kommer Dole att vidta rättsliga åtgärder. Dole menar bl a att filmen visar en osann och ensidig bild av Tellez v Dole som favoriserar bananarbetarna och innebär förtal av företaget.¹⁸ Efter ytterligare skriftväxling med WG Film, LAFF samt filmfestivalens sponsorer lyckas Dole få Bananas!* flyttad från tävlingsprogrammet på filmfestivalen och filmen specialvisas i stället utom tävlan den 22 juni, med representanter från Dole på plats. Den 8 juli lämnar Dole in en stämningsansökan till Kaliforniens Supreme Court, där de stämmer WG Film samt filmens regissör och producent för förtal.¹⁹

Dole menar i sin förtalstalan att WG Film ger en osann, ensidig och vinklad bild av konflikten mellan Tellez och Dole. Man påstår att filmen utesluter alldeles för stora delar av händelseförloppet. Dole förnekar inte att juryn i Tellez v Dole dömd ut ett skadestånd på 5,8 miljoner dollar till bananarbetarna, men man menar vidare att de efterföljande händelserna, där skadeståndet rivs upp i sin helhet och där det inte minst framkommer att Juan Dominguez har använt falska vittnen, gör Bananas!* till en falsifiering. Genom att utesluta viktiga delar av händelseförloppet, och därigenom utpeka Dole som boven i dramat, menar Dole att WG Film gör sig skyldig till förtal. Dole skriver i stämningsansökan att det finns gränser för yttrandefriheten och att WG Film i Bananas!* klart passerat gränsen för det tillåt-

– El Mejor Abogado”, som fritt översatt betyder att han är den bästa advokaten vid olycksfall.

16 Trailern kan ses på www.bananasthemovie.com.

17 Gibson, Dunn & Crutcher.

18 Brev från Gibson, Dunn & Crutcher till WG Film, Magnus Gertten (Bananas!* regissör), Margrete Jångård (Bananas!* producent) samt Independent Television Service (WG Films amerikanska samarbetspartner) daterat den 8 maj 2009. Brevet finns tillgängligt på www.bananasthemovie.com/wp-content/uploads/resources/letter_from_dole_may8_09.pdf.

19 En mer fullständig tidslinje för händelserna rörande Dole v WG Film finns på www.bananasthemovie.com/bananas-under-fire-timeline.

na. Stämningsansökan inleds med orden: “The right to free speech is a justly cherished and fundamental American value. It is not, however, without some limits”.²⁰

WG Film svarar med att den 10 september 2009 via sin amerikanska advokat²¹ lämna in en Anti-SLAPP-begäran till rätten och man lämnar också in ett genkärsmål mot Dole, i vilket man begär ersättning för de kostnader filmbolaget haft i samband med tvisten. WG Film menar i sin Anti-SLAPP att vare sig Bananas!* eller information kring filmen på nätsidan är att betrakta som förtal. De fakta om Dole som redovisas i Bananas!* är riktiga och det ligger väl inom WG Films rätt att enligt yttrandefriheten berätta om dessa i filmen. Vidare menar man att Dole i vilket fall inte kan bevisa att det skulle vara fråga om förtal enligt lagens mening. Dole har enligt WG Film gjort en ogrundad stämning, en SLAPP, för att få tyst på WG Film och Bananas!*. I avslutningen av sin Anti-SLAPP skriver man: “From the outset, Dole concedes that ‘[t]he right of free speech is a justly cherished and fundamental American value.’ [...] Fortunately, the anti-SLAPP statute exists to hold Dole to these words”.²²

3. STRATEGIC LAWSUITS AGAINST PUBLIC PARTICIPATION

3.1 SLAPP BLIR ETT NAMNGIVET JURIDISKT BEGREPP

Vad innebär då detta Anti-SLAPP-förfarande som finns i ett flertal amerikanska delstater? “Americans are being sued for speaking out politically”,²³ varnade den amerikanske juridikprofessorn George W Pring redan innan Kalifornien som första delstat i USA införde en Anti-SLAPP-lagstiftning 1992.²⁴ Ytterligare några år tidigare, i slutet av 80-talet, myntade Pring tillsammans med sociologiprofessorn Penelope Canan begreppet SLAPP. De båda forskarna gjorde en rättsfallsstudie och publicerade resultatet i en amerikansk tidskrift för sociologi: “This is a study of attempts to use civil tort action to stifle political expression. These lawsuits claim injury resulting from citizen efforts to influence the government or sway voters on an issue of public significance.

20 Doles förtalsstämning finns tillgänglig på www.bananasthemovie.com/wp-content/uploads/resources/bananas_defamation_complaint_july8_09.pdf.

21 Lincoln Bandlow.

22 WG Films Anti-SLAPP-begäran samt genkärsmål finns tillgängliga på www.bananasthemovie.com/wp-content/uploads/resources/bananas_slapp_motion_sep10_09.pdf respektive www.bananasthemovie.com/wp-content/uploads/resources/bananas_cross_complaint_sep10_09.pdf.

23 Pring W., George, SLAPPs: Strategic Lawsuits Against Public Participation, 7 Pace Environmental Law Review, 1989-90, s. 3.

24 Delstaten New York införde också en Anti-SLAPP-lagstiftning 1992 och sedan dess har fler delstater infört liknande lagstiftning. I dagsläget har åtminstone 27 amerikanska delstater någon form av Anti-SLAPP-lagstiftning. Mer information finns på www.antislapp.org/?q=node/12.

We call these cases ‘strategic lawsuits against public participation’ (SLAPPs)”. Canan och Pring tyckte sig se ett mönster för ett tilltagande antal stämningar där kärandens syfte över huvud taget inte hade juridiska grunder, utan i stället gick ut på att hindra svaranden från att uttrycka sig om politiska frågor.²⁵

3.2 ANTI-SLAPP-FÖRFARANDET I KALIFORNIEN

Kalifornien var den första delstaten i USA som införde en Anti-SLAPP-lagstiftning och Kalifornien är också den delstat där definitionen av en SLAPP är som mest generös. Här omfattar en SLAPP inte bara rätten att uttrycka sig om politiska frågor, utan också frågor som i ett vidare perspektiv är av intresse för allmänheten.²⁶ Lagtexten²⁷ inleds med följande förklaring: “The Legislature finds and declares that there has been a disturbing increase in lawsuits brought primarily to chill the valid exercise of the constitutional rights of freedom of speech and petition for the redress of grievances. The Legislature finds and declares that it is in the public interest to encourage continued participation in matters of public significance, and that this participation shall not be chilled through abuse of the judicial process”.²⁸

Syftet med en SLAPP är inte att vinna själva målet, som per definition saknar laga grund, utan att skrämja svaranden så att man upphör med den verksamhet käranden motsätter sig. Kärnan i denna processtaktik har med ekonomi att göra. Eftersom en civilprocess i USA kostar stora summor pengar vill käranden få motparten att dränera sin ekonomi genom att tvingas engagera sig i en utdragen civilprocess. Så länge motparten måste lägga sin tid och sina pengar på den juridiska processen kan man inte i samma utsträckning ägna sig åt den verksamhet som i förstaläget fick käranden att använda en SLAPP.²⁹

Anti-SLAPP-förfarandet har införts för att stävja detta beteende och för att ge svagare parter en möjlighet att försvara sig. En resursstark part ska helt enkelt inte kunna missbruka civilprocessen och använda den som ett medel för att tysta personer, företag eller organisationer som man av någon anledning inte håller med. Juridiskt går Anti-SLAPP-lagstiftningen ut på att parter som tycker sig vara utsatta för en SLAPP kan lämna in en begäran om avvis-

25 Canan, Penelope & Pring W., George, *Strategic Lawsuits Against Public Participation*, 35 *Social Problems*, 1988, s. 506.

26 Braun, a.a, s. 731 f.

27 California Code of Civil Procedure finns tillgänglig i sin helhet på www.leginfo.ca.gov.

28 California Code of Civil Procedure, 425.16 (a).

29 Braun, a.a, s. 731 f.

ing³⁰ av målet och då måste käranden kunna bevisa att det finns en laglig grund för stämningen samt att man har möjlighet att vinna framgång i målet.³¹

Anti-SLAPP-lagstiftningen har tre avdelningar³² och den har sedan införandet 1992 utökats och justerats ett antal gånger.³³ Sektion 425.16 är den inledande grundregeln som bl a definierar en SLAPP samt innehåller de tidsramar och processuella element som förfarandet innebär. Anti-SLAPP är ett processuellt skyddsförfarande som ska gå snabbt. Svaranden har 60 dagar på sig att lämna in en Anti-SLAPP-begäran och ett beslut ska därefter komma från rätten inom 30 dagar.³⁴ När förfarandet har inletts fryses också all sedvanlig bevisupptagning i det bakomliggande målet.³⁵ Sektion 425.17 infördes 2004 för att reglera omfånget av förfarandet. Lagstiftaren tyckte sig se ett växande missbruk där parter t o m i kommersiella tvister ville få dessa bedömda som SLAPP-stämningar. Som en konsekvens är numera bl a vissa typer av kommersiella tvister undantagna Anti-SLAPP-lagstiftningen.³⁶ Sektion 425.18 reglerar s k SLAPPbacks och infördes 2005. En SLAPPback är en typ av genstämning som svaranden utsatt för en SLAPP kan göra med syftet att kräva skadestånd för de kostnader man haft p g a SLAPP-stämningen.³⁷

4. VAD HÄNDE I DOLE V WG FILM?

Som redogjorts för tidigare ska ett Anti-SLAPP-förfarande typiskt sett avgöras inom 30 dagar efter att svarandens begäran om avvisning inkommit till domstolen. Dole beviljas dock en del uppskov för att inkomma med handlingar till domstolen. Under denna tid börjar media i Sverige och internationellt uppmärksamma tvisten och denna uppmärksamhet får konsekvenser. Bl a bestämmer sig snabbmatskedjan Max för att sluta sälja produkter från Dole, dagligvarukedjan ICA begär att få samtala med Dole om företagets stämning av WG Film och frågan om Dole v WG Film tas upp under en riksdagsdebatt om yttrandefrihet. Denna för Dole oväntade uppmärksamhet får företaget att dra tillbaka sin ursprungliga förtalsstämning den 15 oktober 2010. Dole anger som skäl att man uppmärk-

30 Den amerikanska termen är att svaranden kan begära en "special motion to strike". Se California Code of Civil Procedure, 425.16 (b)(1).

31 Braun, a.a, s. 732.

32 California Code of Civil Procedure, 425.16-18.

33 Se t. ex. www.casp.net/statutes/calstats.html.

34 California Code of Civil Procedure, 426.16 (f).

35 California Code of Civil Procedure, 426.16 (g).

36 California Code of Civil Procedure, 425.17 (c).

37 California Code of Civil Procedure, 425.18 (a).

sammat debatten om yttrandefrihet på riksdagsnivå i Sverige, att man inte har för avsikt att hindra yttrandefriheten men att man fortfarande anser sig ha rätt i sak.³⁸

Trots Doles tillbakadragande av förtalsstämningen ska WG Films Anti-SLAPP-begäran och genkärsmål avgöras. Detta sker, efter ett antal uppskov från Doles sida, under senhösten 2010. Protokollet från Anti-SLAPP-förhandlingen den 22 oktober är intressant läsning. Doles advokater³⁹ försöker allt mer desperat bevisa att deras ursprungliga förtalsstämning har laga grund men rättens ordförande⁴⁰ är föga imponerad. Till att börja med fokuserar Doles ombud på resonemanget att de faktaskyltar som visas precis i slutet av Bananas!* inte räcker för att väga upp den obalanserade bilden av Dole i filmen. När dessa argument inte går hem hos domaren fortsätter ombudet med att vädja till domarens rättskänsla och försöker också föra in nytt processmaterial i form av ytterligare bevisning i förhandlingen. WG Film bemöter Dole via sin advokat⁴¹ och kärnan i argumentationen går ut på att det som sägs och förmedlas i Bananas!* inte enligt lagen innebär förtal. Att någon, i det här fallet Dole, ogillar vad som sägs i en film är inte detsamma som att det som sägs är osant.⁴²

Domen från Kaliforniens Supreme Court meddelas den 22 november 2010. I domskälen konstaterar rätten att Doles förtalsstämning är en SLAPP samt att den, om den inte hade dragits tillbaka av Dole, hade avisats enligt Anti-SLAPP-regleringen. Därför bifalls också WG Films genkärsmål om skadestånd för kostnader i samband med förtalsstämningen. Dole ska betala drygt 200 000 dollar till WG Film för de kostnader man åsamkat filmbolaget.⁴³

5. AVSLUTANDE DISKUSSION

Avslutningsvis kan det vara på sin plats att fundera lite över Doles processtaktik i rättsfallet Dole v WG Film. Är det så enkelt som att Dole, i enlighet med problematiken kring "fear of litigation" tänkte sig att stämma WG Film till tystnad, men att man missbedömde processförutsättningarna? Tänkte sig Dole att de med stämningen skulle skrämna WG Film till att dra tillbaka Bananas!* eller

38 För mer, se www.bananasthemovie.com/bananas-under-fire-timeline.

39 Scott A. Edelman och Theodore J. Boutros.

40 Ralph W. Dau.

41 Lincoln Bandlow.

42 Protokollet från Anti-SLAPP-förhandlingen finns tillgängligt på www.bananasthemovie.com/wp-content/uploads/resources/slapp_hearing_oct22_19.pdf.

43 Domen finns tillgänglig på www.bananasthemovie.com/wp-content/uploads/resources/slapp_ruling_nov17_10.pdf.

helt enkelt med sina ekonomiska resurser dränera filmbolaget? Det känns rimligt att dra denna slutsats, inte minst om man beaktar det ekonomiska styrkeförhållandet mellan de båda företagen. Dole är en multinationell jätte med en årsomsättning på över 6 miljarder dollar, WG film har en handfull anställda och omsätter ungefär 7 svenska miljoner om året. Men som bekant handlar ju inte allt, i vart fall inte i det här sammanhanget, om ekonomiska muskler. Dole måste ha förbisett vissa aspekter av tvisten som gjorde att de i slutändan förlorade.

Rent juridiskt hade Dole bevisligen ingen legitim sak att föra talan om. Det måste man rimligen från Doles håll också ha vetat, eftersom själva syftet med en SLAPP är att använda civilprocessen för andra ändamål än att få rätt juridiskt. En förklaring kan vara att Dole underskattade WG Films beslutssamhet inför själva rättsprocessen. Istället för att skrämmas av förtalsstämningen och Doles ekonomiska resurser blev personerna bakom Bananas!* snarare upprörda och fast beslutna att försvara sig med alla juridiska medel.

En konsekvens av detta, att WG Film lämnade in en Anti-SLAPP-begäran samt ett genkärsmål, blev vidare att den information som Dole ville eliminera i stället blåstes upp till oväntade proportioner. Om man med förtalsstämningen ville strypa informationen i Bananas!*, om Doles verksamhet i Nicaragua och om *Tellez v Dole*, så resulterade den i precis det omvända. Bananas!* fick betydligt mer uppmärksamhet än man troligen fått utan Doles stämning, fler ville se filmen och i slutändan uppmärksammades fler på det som Dole från början ville undvika – Doles användning av DBCP i Nicaragua.

Man kan slutligen konstatera att Dole rimligen borde ha analyserat sin tvist i ett större perspektiv. Det verkar inte långsökt att Dole överskattade betydelsen av sina ekonomiska resurser – och sitt företags storleksövertag på WG Film – och underskattade betydelsen av en del andra relevanta aspekter. Som exempelvis den formliga flod av ”bad will” man ådrog sig genom att stämma WG Film från första början.

